

Prezident İlham Əliyev ötən il mayın 3-də "Azərbaycan Respublikasının işğaldan azad edilmiş ərazilərində "yaşıl enerji" zonasının yaradılması ilə bağlı tədbirlər haqqında" Sərəncam imzalamaqla ölkəmizdə "yaşıl enerji" zonasının yaradılmasına mühüm önəm verildiyini diqqətə çatdırıb. "Yaşıl enerji" zonası layihəsinin Qarabağ və Şərqi Zəngəzurdə reallaşdırılmasını potensial imkanlarla bərabər, digər amillər də şərtləndirir. Belə ki, bu gün dünyanın ən qabaqcıl texnologiyaları alternativ enerjiden istifadənin stimullaşdırılmasına və ekoloji tarazlığın təmin edilməsinə yönəldildiyindən, adları çəkilən iqtisadi rayonlarda bərpa-yenidənqurma işlərində də bu istiqamət əsas götürülür.

Qarabağ və Şərqi Zəngəzur "yaşıl enerji" zonasına çevrilir

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin təsdiqlədiyi "Azərbaycan 2030: sosial-iqtisadi inkişafa dair Milli Prioritetlər"də də global iqlim dəyişikliklərinin miqyasının azaldılması, təmiz ətraf mühitin təmin olunması və Azərbaycanın "yaşıl enerji" ölkəsinə çevrilməsi kimi məsələlər yaxın onilliyin əsas strateji istiqaməti kimi göstərilib.

Qarabağ və Şərqi Zəngəzurdə artıq bir neçə su elektrik stansiyası inşa edilərək, işə salınıb. Günəş, eləcə də külək stansiyalarının yaradılması ilə bağlı konkret planların da ardıcılıqla həyata keçirilməsi diqqət mərkəzində saxlanılıb. Məsələn, bp şirkəti ilə imzalanmış icra müqaviləsinə əsasən, Cəbrayıl rayonunda 240 meqavat gücündə günəş-elektrik stansiyasının tikilməsi qərara alınıb.

Xatırladaq ki, sözügedən "yaşıl enerji" zonası 10 min kvadratkilometr ərazini əhatə edir. Bura daxil olan bölgələr 7200 meqavat günəş, 2000 meqavat külək enerjisi potensialına malikdir. Ölkəmizin daxili su ehtiyatlarının isə, təxminən, 25 faizi, yəni illik 2 milyard 560 milyon kubmetri bu ərazilərdə formalaşır. Günəş enerjisi potensialı Füzuli, Cəbrayıl, Zəngilan və Qubadlıda, külək enerjisi potensialı isə Laçın və Kəlbəcər dağlıq ərazilərində müşahidə olunur. Aparılan təhlilə əsasən, işğaldan azad edilmiş ərazilərdə, bütövlükdə, 10 min meqavata yaxın bərpaolunan külək və günəş-elektrik enerjisinin istehsalı mümkündür. Regionun Tərtərçay, Bazarçay, Həkəriçay kimi əsas çaylarının və digər kiçik çayların da böyük hidroenerji potensialı var. Həmçinin ilkin təhlillərə əsasən, Kəlbəcərdə günlük 3093 kubmetr, Şuşada isə günlük 412 kubmetr termal su ehtiyatlarının mövcud olması ehtimal edilir.

Bu ehtiyatlar "yaşıl enerji" zonasının yaradılması istiqamətində müxtəlif layihələrin həyata keçirilməsini şərtləndirir. Təkcə cari il beş kiçik su-elektrik stansiyasının tikintisi nəzərdə tutulub. Hazırda Cəbrayıl rayonunda günəş-elektrik stansiyasının inşa edilməsi istiqamətində inamlı addımlar atılır.

Yeri gəlmişkən, keçən il fevralın 22-də Energetika Nazirliyi və bp şirkəti tərəfindən iri miqyasda karbonsuzlaşdırılmış və inteqrasiya edilmiş enerji və nəqliyyat sistemləri, o cümlədən, Azərbaycanın regionlarında və şəhərlərində bərpaolunan enerji layihələri üçün tələb olunan potensialın, habelə şəraitin qiymətləndirilməsi üzrə əməkdaşlıq məqsədilə anlaşma memorandumu imzalanıb. Bu sənəd Azərbaycanın iqtisadiyyatın şaxələndirilməsi, rəqabətli enerji bazarının yaradılması, təmiz ətraf mühit və "yaşıl artım" ölkəsi, bp-nin isə 2020-ci ildə "xalis sıfır emissiya" hədəflərini elan etməsi kontekstində imzalanıb.

Növbəti addım isə 2021-ci il iyunun 3-də Energetika Nazirliyi və bp şirkəti arasında Zəngilan–Cəbrayıl zonasında 240 MVT gücündə günəş-elektrik stansiyasının tikintisi layihəsinin qiymətləndirilməsi və həyata keçirilməsi fəaliyyəti üzrə əməkdaşlığa dair icra müqaviləsinin imzalanması olub. Bu müqavilə çərçivəsində əməkdaşlıq günəş enerji layihəsinin texniki və kommersiya aspektində qiymətləndirilməsini, stansiyanın layihələndirilməsini, maliyyələşdirilməsinin reallaşdırılmasını və yekun investisiya qərarının qəbulu kimi istiqamətləri əhatə edib. Eləcə də müvafiq fəaliyyətin həyata keçirilməsi məqsədilə "rəhbər komitə"nin yaradılması nəzərdə tutulub.

Bərpaolunan Enerji Mənbələri Dövlət Agentliyinin məlumatına görə, Cəbrayıldə tikiləcək günəş-elektrik stansiyasında 500 milyən kVt-saatdan çox elektrik enerjisi istehsal olunacaq və 150 min ev təsərrüfatının illik elektrik enerjisi təmin ediləcək.

Həyata keçiriləcək bu layihə ümumi olaraq işğaldan azad olunmuş ərazilərdə "yaşıl enerji" zonası yaradılmasının komponentlərindən biri kimi qiymətləndirilir. Hazırda layihə imzalanan icra müqaviləsi sayəsində gerçəkləşdirilir.

Azərbaycanın işğaldan azad edilmiş ərazilərdə yol tikintisi də uğurla həyata keçirilir. Hazırda 16 yol layihəsi yerinə yetirilib və

rayondaxili yolların tikintisi apılır, Kəlbəcər, Laçın, Qubadlı, Zəngilan ərazilərində 780 kilometr uzunluğunda daxili yolların inşası sürətlə davam etdirilir.

Göygöl–Toğanalı–Kəlbəcər yolunda olacaq 11,6 kilometrlik tunelin tikintisi çərçivəsində 25 faiz işlər artıq yerinə yetirilib. Bu tunelin inşasının başa çatdırılması 2024-cü ilin sonunadək nəzərdə tutulub.

Bundan əlavə, 6-4 hərəkət zolaqlı Əhmədbəyli–Füzuli–Şuşa avtomobil yolunun tikintisi çərçivəsində işlərin 70 faizi yerinə yetirilib. Yolun tikintisinin 2023-cü ilin sonunadək bitəcəyi planlaşdırılıb.

Bu ilin sentyabr ayının sonuna qədər Zəngilan hava limanının inşasının yekunlaşmasına uyğun olaraq Zəngəzur dəhlizi yolunun bir hissəsinin asfaltlanması da nəzərdə tutulub. Xudafərin–Laçın–Qubadlı avtomobil yolunda da işlərin 40 faizi yerinə yetirilib.

Cari ilin sonuna Bərdə–Ağdam avtomobil yolunun tikintisinin də başa çatdırılaraq, istismara verilməsi gözlənilir.

İşğaldan azad olunan ərazilərimizdə turizm infrastrukturunun yaradılması, oradakı mədəni tarixi abidələrin tanıtılması ilə bağlı layihələrin icrası da diqqətdə saxlanılır. Həmçinin turizm potensialının öyrənilməsi, qiymətləndirilməsi və turizm inkişaf konsepsiyalarının hazırlanmasına da xüsusi önəm verilir.

İndiyədək düşməndən təmizlənən ərazilərdə turizmin inkişafı ilə bağlı Regional Turizm Strategiyası və Fəaliyyət Planının layihəsi hazırlanıb. Sözügedən strategiya layihəsinin istiqamətləri müvafiq olaraq "Azərbaycan Respublikasının işğaldan azad edilmiş ərazilərinin 2022-2026-cı illər üzrə bərpası və dayanıqlı inkişafı üzrə Dövlət Proqramı" layihəsinə inteqrasiya edilib.

Qarabağ regionunda turizm və rekreasiya zonalarının yaradılması istiqamətində Xocavəndin Hadrut qəsəbəsi, Tuğ, Ağbulaq, Şəkər yaşayış məntəqələri, Kəlbəcərin İstisu qəsəbəsi, Şuşanın Daşaltı, Zülfüqarlı, Lex və Qamışlı, Qubadlının Bərgüşad və Zəngilannın Qaragöl kəndlərinin müəyyən əraziləri turizm və rekreasiya zonaları üçün müəyyən edilmişdir. Bu ərazilərə dair ilkin təqdimat sənədi hazırlanıb və aidiyyəti dövlət qurumlarına ərazilərin inkişaf planlarında nəzərə alınması üçün təqdim olunub. Tərtər rayonunun Suqovuşan qəsəbəsinin region üzrə rekreasiya imkanlarının artırılması və aktiv turizm fəaliyyətlərinin yaradılması istiqamətində turizmin inkişafı ilə bağlı konseptual inkişaf planı hazırlanıb.

Bununla yanaşı, Şuşa şəhərinin, turizm potensialına malik Daşaltı və Tuğ kəndlərinin, Hadrut qəsəbəsinin turizm inkişaf konsepsiyaları hazırlanıb. Həmçinin, "Qarabağ Zəfər Marşrutları" konsepsiyası çərçivəsində "Yolumuz Ağdam" və "Füzuli və Xocavənd" bir günlük turlarının ilkin layihəsi işlənilib. Artıq bu layihə əsasında sayt vasitəsilə Şuşaya və Ağdam turların təşkilinə başlanılıb.

Vətən müharibəsi nəticəsində azad edilən ərazilərimizdə mühəndis işləri də uğurla davam etdirilir. Müdafiə Nazirliyinin mətbuat xidmətinin məlumatına bildirilir ki, Azərbaycan Ordusunun Mühəndis Qoşunlarının hissə və bölmələri tərəfindən nəqliyyat vasitələrinin təhlükəsiz hərəkətini təmin etmək məqsədilə yollar minalardan təmizlənir, həmçinin dağlıq və çətin keçilən ərazilərdə yerləşən bölmələrimizin mövqelərinə yeni təminat yolları çəkilir.

Azad edilmiş ərazilərimizdə mühəndis-istehkam bölmələrinin fəaliyyəti nəticəsində mart ayında 203 hektar ərazi mina və partlamamış döyüş sursatlarından tam təmizlənib.

İşğaldan azad edilmiş ərazilərdə bugüneyədək mühəndis-istehkam bölmələri tərəfindən 14600 hektaradək ərazi minalardan təmizlənib. Ümumilikdə, 6 min ədəddən çox piyada əleyhinə, 2100 ədəddən artıq tank əleyhinə və 9300 ədəddən çox partlamamış döyüş sursatı aşkarlanaraq məhv edilib. Mina təmizlənmə işlərində əsas səylər azad olunan ərazilərdə yaşayış məntəqələri, əkin sahələri, yollar və infrastruktur obyektlərinə yönəldilib.

V.BAYRAMOV, "Xalq qəzeti"